

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. kovo 8 d.
(OR. en)

7022/23

ECOFIN 206
UEM 56

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2023 m. kovo 8 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2023) 141 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI „2024 m. fiskalinės politikos gairės“

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2023) 141 final.

Pridedama: COM(2023) 141 final

Briuselis, 2023 03 08
COM(2023) 141 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI

2024 m. fiskalinės politikos gairės

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI

2024 m. fiskalinės politikos gairės

1. Įvadas

Europos ekonomikos padėtis 2023 m. pradžioje buvo geresnė, nei prognozuota rudenį. Lyginamoji dujų kaina Europoje nukrito žemiau lygio, vyravusio prieš Rusijos invaziją į Ukrainą, o prie to prisidėjo poreikio ribojimas ir nuolatinis tiekimo šaltinių įvairinimas. Darbo rinkų rezultatai ir toliau buvo geri: 2022 m. gruodžio mėn. nedarbo lygis ES išliko rekordiškai žemas. Tai, kad infliacijos lygis mažėjo tris mėnesius iš eilės, rodo, kad aukščiausia infliacija jau praeityje, bet grynios infliacijos spaudimas išlieka didelis ir yra rizikos, kad infliacija didės. Ekonominiai vertinimai taip pat toliau gerėjo, o tai rodo, kad ES ekonominė veikla 2023 m. pirmąjį ketvirtį gali ir nesusitraukti, taip per plauką bus išvengta anksčiau numatyto nuosmukio.

Tačiau Europos ekonomika ir toliau susiduria su kliūtimis ir dideliu neapibrėžtumu. Tebesitęsiant infliaciniam spaudimui, pinigų politika turėtų būti toliau griežtinama, o tai mažins paklausą. Todėl numatoma, kad 2023 m. augimas išliks vangus, nors Komisijos 2023 m. žiemos prognozėje šių metų augimo perspektyva buvo pagerinta. Atsižvelgiant į dabartines geopolitines aplinkybes, išlieka didelis neapibrėžtumas.

2023–2024 m. fiskaline politika turėtų būti siekiama užtikrinti vidutinio laikotarpio skolos tvarumą ir tvariai didinti potencialų augimą. Fiskalinės priemonės sušvelnino energetikos krizės poveikį įmonėms ir vartotojams. Tačiau plataus masto fiskalinės paskatos visuminei paklausai remti yra nepagrįstos, o brangių paramos priemonių negalima tęsti neribotą laiką: dabar daugiausia dėmesio reikia skirti fiskalinio tvarumo stiprinimui vykdant laipsnišką fiskalinį konsolidavimą ir, kai vis dar reikia, tikslinėms fiskalinėms priemonėms, kuriomis remiami pažeidžiami namų ūkiai ir įmonės, patiriantys didelių energijos kainų poveikį. Apdairi fiskalinė politika padės užtikrinti Europos ekonomikos stabilumą ir skleisti veiksmingą pinigų politikos poveikį esant didelei infliacijai, o kartu didinti potencialų augimą.

Atsižvelgiant į iššūkius, kylančius viešiesiems finansams ir ekonomikai, ir į diskusijas dėl būsimos ekonomikos valdymo sistemos, šiame komunikate valstybėms narėms pateikiamos fiskalinės politikos vykdymo ir koordinavimo gairės. 2022 m. lapkričio 9 d. Komisijos komunikate dėl ES ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių (toliau – reformos gairės) nurodyta, kad 2023 m. pirmąjį ketvirtį Komisija valstybėms narėms pateiks 2024 m. fiskalines gaires⁽¹⁾. Dabar vykdomas pereinamasis ES fiskalinės sistemos etapas. Ekonomikos valdymo peržiūra iš pradžių pradėta 2020 m. vasario mėn., pripažįstant, kad kai kurias sistemos sritis reikia tobulinti. Jei būtų tiesiog grįžta prie galiojančios teisinės sistemos taisyklių įgyvendinimo, taip pat nebūtų pripažinta nauja popandeminė tikrovė. Kadangi nauja

⁽¹⁾ Europos Komisijos [komunikatas dėl ES ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių](#), COM(2022) 583 final, 2022 m. lapkričio 9 d.

teisinė sistema, pagrįsta vykdomos ekonomikos valdymo peržiūros rezultatais, dar nėra sukurta, toliau taikoma dabartinė teisinė sistema. Kartu, siekiant sudaryti sąlygas veiksmingai pereiti prie būsimų ES fiskalinių taisyklių taikymo ir atsižvelgti į dabartinius iššūkius, kai kurie Komisijos reformos gairių elementai galėtų būti įtraukti į fiskalinės priežiūros ciklą, kuris prasidės 2023 m. pavasarį. Todėl, kaip nurodyta 2022 m. lapkričio 9 d. Komisijos komunikate, gairės atspindi ekonominę padėtį ir konkrečią kiekvienos valstybės narės padėtį, taip pat tuos Komisijos reformos gairių elementus, kurie atitinka galiojančios teisinės sistemos esmę. Bus labai svarbu kuo greičiau susitarti dėl būsimos ekonomikos valdymo sistemos, kad būtų parengtas ES fiskalinių taisyklių rinkinys, kuriame būtų visapusiškai atsižvelgta į naują popandeminę tikrovę.

Gairėmis siekiama padėti valstybėms narėms rengti stabilumo ir konvergencijos programas. Po to, pavasarį, bus pateiktos 2024 m. konkrečioms šalims skirtos fiskalinės rekomendacijos, kuriomis taip pat bus remiamasi rudenį rengiant ir vertinant biudžeto planų projektus.

Likusių komunikato dalį sudaro šeši skirsniai. 2 skirsnyje pateikiama šių ir kitų metų ekonominė perspektyva, pagrįsta Komisijos 2023 m. žiemos prognoze. 3 skirsnyje aprašoma dabartinė padėtis, susijusi su vykdoma ekonomikos valdymo peržiūra. 4 skirsnyje aptariamas fiskalinės politikos atsakas į energetikos krizę. 5 skirsnyje aptariamas bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos panaikinimo poveikis 2024 m. fiskalinėms gairėms. 6 skirsnyje aptariamas sprendimo pradėti perviršinio deficito procedūras (PDP) klausimas. Galiausiai, 7 skirsnyje aprašomi tolesni veiksmai.

2. Ekonominė padėtis ir perspektyva

Komisijos 2023 m. žiemos prognozėje 2023 m. augimo perspektyva pagerinta. Energetikos krizė ir dėl jos pablogėjusios prekybos sąlygos turėjo įtakos gamybai ir sumažino namų ūkių perkamąją galią, o tai turėjo poveikio pasitikėjimui ekonomika. Tačiau namų ūkiai ir įmonės buvo labai atsparūs ir aukščiausias infliacijos lygis šiuo metu jau praeityje, o tai turėtų sudaryti sąlygas ekonomikai pavasarį augti. Nors infliacija ir toliau lenkia darbo užmokesčio augimą, o dėl to silpnėja vartojimas, numatoma, kad nepaisant sudėtingų sąlygų darbo rinkų sąlygos išliks palankios. Išlaidos įgyvendinant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP) ir sanglaudos politikos programas turėtų toliau didėti ir taip remti viešąsias investicijas. Prognozuojama, kad po plataus ekonomikos sąstingio 2022 m. paskutinį ketvirtį ES realusis BVP 2023 m. ne mažės, kaip manyta, o augs 0,8 % ir infliacija bus 6,4 %. Numatoma, kad 2024 m. ES BVP augimas pasieks 1,6 %, o infliacija sumažės iki 2,8 %. Dėl lėto ekonomikos augimo ir didelės infliacijos trumpuoju laikotarpiu būtina glaudžiai koordinuoti ES ir euro zonos fiskalinę politiką, remiantis aiškiomis gairėmis, kurių taikymą galima skaidriai stebėti. Tai, be kita ko, padės užtikrinti nuoseklų politikos priemonių derinį.

Neapibrėžtumas dėl Europos ekonomikos perspektyvos tebėra didelis, nors rizika augimui iš esmės yra subalansuota. Nebėra rizikos, kad augimo perspektyva pablogės. Vidaus paklausa galėtų maloniai nustebinti, ypač jei pastaruoju metu kritusių didmeninių dujų kainų poveikį labiau pajustų vartotojai, ir nors vis dar didelė, dujų trūkumo grėsmė,

atrodo, yra mažesnė nei anksčiau. Vis dėlto, atsižvelgiant į tebesitęsiantį Rusijos karą prieš Ukrainą, prisitaikyti prie didelių palūkanų normų aplinkos gali būti labai sunku ir neapibrėžtumas išlieka didelis. Infliacijos didėjimo riziką ir toliau daugiausia lemia energijos rinkų pokyčiai, taigi dėl energijos kainų raidos ateityje turime išlikti budrūs. Infliacijos didėjimo rizika vyraus ypač 2024 m., nes darbo užmokesčio augimas ilgą laikotarpį galėtų būti didesnis nei vidutinis.

Vidutinio laikotarpio iššūkiai, su kuriais susiduria Europos ekonomika, nesumažėjo. Viešųjų finansų poreikį vidutiniu laikotarpiu kartu su demografiniais pokyčiais didins ekonominiai iššūkiai, kurie buvo akivaizdūs prieš pandemiją, įskaitant poreikį stiprinti potencialų augimą, sąžiningai spartinti dvejetainę pertvarką ir didinti atsparumą. Šie iššūkiai parodė socialinės sanglaudos ir atsparumo, kuriems skirtas Europos socialinių teisių ramstis, svarbą. Atsižvelgiant į tai, fiskalinė politika reikėtų siekti išsaugoti skolos tvarumą ir tvariai bei įtraukiai didinti augimo potencialą, taip, be kita ko, sudarant palankesnes sąlygas pinigų politikos užduočiai vykdyti. Išlaikant aukštą viešųjų investicijų lygį, kartu tvariai mažinant skolos santykį su BVP, didinamas poreikis nustatyti išlaidų prioritetus ir kaupti fiskalinius rezervus. Žvelgiant iš ilgesnio laikotarpio perspektyvos, pastarąjį dešimtmetį būta didelių sukrėtimų, visų pirma ekonomikos ir finansų krizė, COVID-19 krizė, Rusijos invazija į Ukrainą ir su tuo susijusi energetikos krizė bei infliacijos šuolis. Šis neapibrėžtumas reiškia, kad fiskalinė politika ateityje turės išlikti dinamiška.

3. Dabartinė ekonomikos valdymo peržiūros padėtis

Po išsamių konsultacijų 2022 m. lapkričio mėn. Komisija paskelbė ekonomikos valdymo sistemos reformos gaires. Reformos gairės grindžiamos Komisijos patirtimi, įgyta įgyvendinant sistemą prieš pandemiją, ir jos įgyvendinimo analize, taip pat patirtimi, įgyta ES reaguojant į pandemiją. Taip pat atsižvelgiama į 2021 m. spalio mėn. atnaujintų viešų konsultacijų, kuriose dalyvavo įvairūs suinteresuotieji subjektai, įskaitant valstybes nares, kitas ES institucijas, socialinius partnerius, piliečius ir akademinę bendruomenę, rezultatus. Siūloma peržiūrėta sistema siekiama stiprinti skolos tvarumą ir mažinti didelius valdžios sektoriaus skolos rodiklius, kartu skatinant tvarų ir integracinį augimą visose valstybėse narėse. Pagrindiniai pasiūlymo tikslai – didinti nacionalinę atsakomybę, supaprastinti sistemą ir didesnę dėmesį skirti vidutiniam laikotarpiui, kartu siekiant griežtesnio ir nuoseklesnio vykdymo užtikrinimo. Nacionaliniai vidutinio laikotarpio fiskaliniai struktūriniai planai, į kuriuos įtraukti fiskaliniai, reformų ir investicijų tikslai, yra peržiūrėtos sistemos kertinis akmuo. Tai suteiks valstybėms narėms daugiau laisvės nustatyti savo fiskalinio koregavimo planus pagal bendrą ES sistemą, kuri neatsiejama nuo griežtesnio vykdymo užtikrinimo.

Vyksta diskusijos dėl peržiūrėtos fiskalinės sistemos. Fiskaliniai pasiūlymo elementai buvo aptarti Ekonomikos ir finansų komitete, taip pat ministrų lygiu ECOFIN taryboje, o konkrečiai euro zonai aktualūs klausimai – Euro grupėje. Komisija gaires taip pat aptarė su Europos Parlamentu, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, Europos regionų komitetu ir kitais suinteresuotaisiais subjektais. Keičiantis nuomonėmis daugiausia dėmesio buvo skirta įvairiems klausimams, be kita ko, fiskalinių reikalavimų diferenciacijai pagal valstybes nares remiantis skolos problemų vertinimu (naudojant Komisijos skolos tvarumo

analizę); didesniai dėmesiui vidutiniam ir ilgajam laikotarpiams, valstybės narės įsipareigojant parengti atskirus Komisijos gairėmis pagrįstus vidutinio laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus; tų planų vertinimui ir stebėsenai; poreikiui išlaikyti deficito kriterijumi grindžiamą perviršinio deficito procedūrą (PDP), kartu stiprinant skolos kriterijumi grindžiamą PDP; veiksmingų stebėsenos ir vykdymo užtikrinimo priemonių, įskaitant, kontrolės sąskaitą, mažesnes, bet patikimesnes finansines sankcijas ir su reputacija susijusias sankcijas, naudojimui; nepriklausomų fiskalinių institucijų vaidmeniui; investicijų ir reformų vaidmeniui plečiant koregavimo planus ir naujai šių įsipareigojimų vykdymo užtikrinimo priemonei.

Nuomonės keliais pagrindiniais klausimais sutampa, o kitas dar reikia išsiaiškinti. Sutariama, kad prie Sutarčių pridėtame Protokole Nr. 12 nustatytos 3 % ir 60 % BVP pamatinės vertės turėtų likti nepakeistos. Nuomonės sutampa keliais klausimais: kad siūlomas vidutinio laikotarpio principas, kartu išlaikant metinę priežiūrą, yra tinkamas siekiant užtikrinti tvarų didelių skolos rodiklių mažinimą, o valstybių narių parengti vidutinio laikotarpio fiskaliniai struktūriniai planai būtų peržiūrėtos sistemos kertinis akmuo; kad, atsižvelgiant į patirtį, įgytą dėl pasaulinės finansų krizės poveikio investicijoms, ir į didelius investicijų poreikius žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai vykdyti, reikia didesnių paskatų investuoti ir vykdyti reformas; kad reikia veiksmingiau užtikrinti taisyklių vykdymą, be kita ko, išlaikant finansines sankcijas, tačiau mažinant jų sumas ir kartu didinant jų poveikį reputacijai; kad galiojančios taisyklės, skirtos deficito kriterijumi grindžiamai PDP pradėti ir užbaigti, liktų nepakeistos, o skolos kriterijumi grindžiamą PDP reikėtų sustiprinti; kad turi būti laikomasi pagrindinių nacionalinės atsakomybės bei vienodo požiūrio užtikrinimo principų ir reikia tinkamai diferencijuoti fiskalines pastangas. Kaip šiuos principus įgyvendinti praktiškai, reikia toliau aptarti.

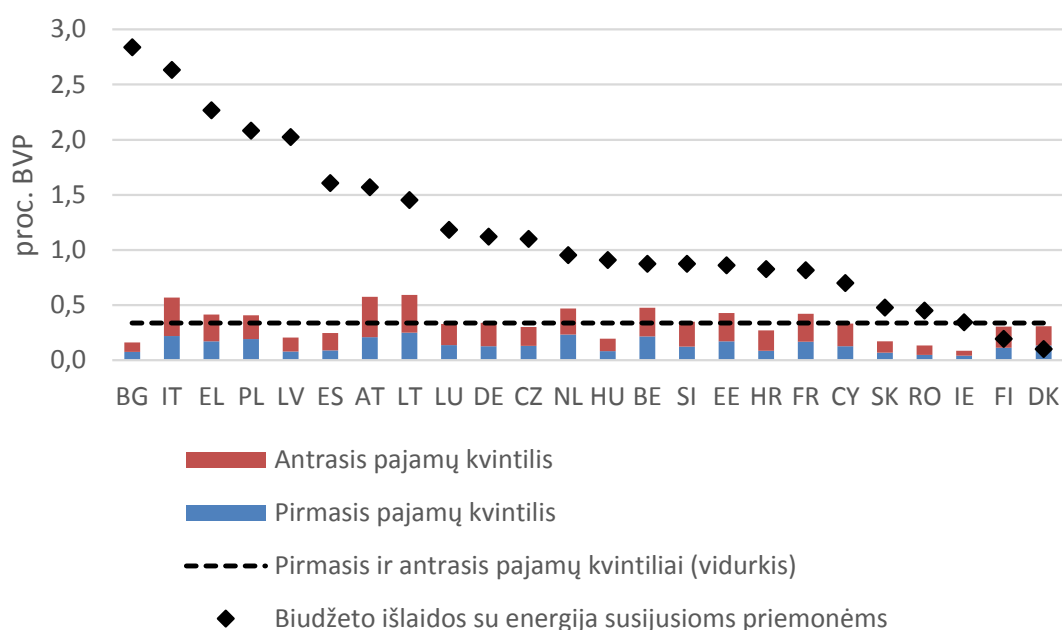
Po 2023 m. kovo mėn. įvyksiančių ECOFIN tarybos ir Europos Vadovų Tarybos susitikimų, per kuriuos bus siekiama susitarti dėl pagrindinių būsimos ekonomikos valdymo sistemos elementų, Komisija ketina pateikti pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų.

4. Fiskalinės politikos atsakas į energetikos krizę

Dėl išaugusių energijos kainų valstybės narės turėjo įgyvendinti fiskalinės politikos priemones, kurios nulėmė dideles fiskalines išlaidas. Šiomis priemonėmis buvo sušvelnintas staigus energijos, visų pirma dujų ir elektros energijos, kainų padidėjimo socialinis ir ekonominis poveikis namų ūkiams ir įmonėms. Pagal Komisijos 2022 m. rudens prognozę 2022 m. šių priemonių nulemtos grynosios išlaidos sudarė 1,2 % metinio ES BVP. Remiantis rudeni turėta informacija prognozuota, kad 2023 m. grynosios su energija susijusių priemonių nulemtos išlaidos sumažės iki 0,9 % ES BVP. Tačiau tam reikia, kad valstybės narės įgyvendintų planuojamą laipsnišką daugumos paramos priemonių nutraukimą. Kai kuriais atvejais parama laipsniškai nutraukiama, o kitais atvejais valstybės narės nuo rudens pratęsė kai kurių esamų priemonių galiojimą arba priėmė naujų priemonių. Pratęsus esamų su energija susijusių priemonių galiojimą iki 2023 m. pabaigos, susijusios biudžeto išlaidos labai padidėtų.

Energijos kainų perspektyvos pagerėjo. Nuo 2023 m. sausio mėn. Europos didmeninės momentinės dujų kainos sumažėjo iki gerokai žemesnio nei prieš karą buvusio lygio, nors vis dar daugiau nei tris kartus viršijo 2019 m. kainas. Kadangi didmeninių dujų ir elektros energijos kainų poveikis vartotojų kainoms paprastai perduodamas lėčiau nei kuro kainoms, neseniai staiga sumažėjusio didmeninių dujų ir elektros energijos kainų didėjimo poveikis mažmeninėse kainose dar neatsispindi. Vidaus paklausa galėtų būti didesnė, nei prognozuota, jei dėl neseniai sumažėjusių didmeninių dujų kainų labiau sumažėtų ir vartotojų kainos. Be to, 2023 m. dujų kainos buvo išskirtinai nepastovios ir negalima atmesti galimybės, kad pastarojo meto spaudimas mažinti kainas artėjant kitai žiemai pasikeis į priešingą.

1 diagrama. Biudžeto išlaidos su energija susijusioms priemonėms viršijo pažeidžiamų namų ūkių energijos išlaidų padidėjimą

Pastaba. Diagramoje parodytas apskaičiuotas mažesnes pajamas gaunančių namų ūkių energijos išlaidų (būsto šildymo ir transporto degalų) padidėjimas, palyginti su bendromis biudžeto išlaidomis su energija susijusioms priemonėms 2022 m., atėmus pajamas iš mokesčių ir rinkliavų už nenumatytą pelną. Portugalija ir Švedija neįtraukiamos dėl nepakankamų duomenų. Malta neįtraukiama, nes infliacijos (pagal SVKI) energijos dedamoji kainos padidėjimo nerodo.

Šaltinis – Komisijos tarnybos.

Dabar daugiausia dėmesio reikėtų skirti laipsniškam nacionalinių fiskalinių priemonių, nustatytų siekiant apsaugoti namų ūkius ir įmones nuo energijos kainų šoko, nutraukimui. Valstybės narės turėtų laipsniškai nutraukti energijos paramos priemones, pradedant nuo mažiausiai tikslinių priemonių. Jei dėl atsinaujinusio su energijos kainomis susijusio spaudimo reikėtų pratęsti paramos priemonių taikymą, valstybės narės savo priemones turėtų taikyti daug tiksliau nei anksčiau: susilaikyti nuo bendros paramos ir apsaugoti tik tuos, kuriems tos apsaugos reikia, t. y. pažeidžiamus namų ūkius ir įmones. Tai apribos fiskalines išlaidas ir, svarbiausia, kartu paskatins riboti energijos vartojimą ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. 2022 m. daugiau kaip 70 % energijos paramai skirtų sumų buvo skirta priemonėms, kurios nebuvo pakankamai orientuotos į pažeidžiamiausius namų

ūkius ir įmones ⁽²⁾. Be to, du trečdaliai priemonių iškreipė kainos signalą ir galėjo sumažinti paskatas riboti energijos vartojimą ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. Vis dėlto, remiantis patirtimi, įgyta po pirminio greito reagavimo į staigų energijos kainų kilimą, priemonių struktūra laikui bėgant tobulėjo.

Ilgalaikis energetikos krizės sprendimas – sumažinti priklausomybę nuo importuojamo iškastinio kuro. Šiomis aplinkybėmis daugiausia pastangų reikėtų skirti tam, kad EGADP sistemoje apibrėžtos ir pagal iniciatyvą „REPowerEU“ ⁽³⁾ dar labiau sustiprintos reformos ir investicijos, kuriomis siekiama didinti energijos vartojimo efektyvumą, įvairinti energijos tiekimo šaltinius ir spartinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtrą, būtų įgyvendintos laiku. Žaliojo kurso pramonės planas taip pat padės didinti neutralaus poveikio klimatui Europos gamybos pramonės konkurencingumą ir remti greitą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, be kita ko, pertvarkant mūsų energetikos sistemas ⁽⁴⁾.

5. Bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos atsisakymas. Poveikis fiskalinėms gairėms

Stabilumo ir augimo pakte nustatyta bendroji nukrypti leidžianti išlyga bus nebetaikoma 2023 m. pabaigoje 2022 m. gegužės mėn. Komisijos komunikate dėl 2022 m. Europos semestro nurodyta, kad 2024 m. bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos nebetaikymo sąlygos bus laikomos įvykdytomis ^(5, 6). 2022 m. lapkričio mėn. metinėje tvaraus augimo apžvalgoje šis vertinimas patvirtintas, pažymint, kad Europoje didelio ekonomikos nuosmukio laikotarpis pasibaigė ⁽⁷⁾. Ekonomika atsigavo, viršijo prieš pandemiją buvusį lygį ir jau atlaikė sunkiausią energijos kainų šoko, kurį sukėlė Rusijos agresija prieš Ukrainą, etapą, nors neapibrėžtumasis tebėra didelis.

Atsižvelgiant į bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymo nutraukimą nuo 2024 m. ir poreikį vykdyti apdairią fiskalinę politiką, reikalingi pagrindiniai principai, kuriais valstybės narės vadovautųsi rengdamos stabilumo ir konvergencijos programas. Baigiantis bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymo laikotarpiui, užtikrinti valstybėms narėms būtiną aiškumą padės vėl pradėtos rengti kiekybinio požiūriu

⁽²⁾ Siekdama įvertinti su energija susijusių fiskalinių priemonių kokybę, Komisija taiko šiuos kriterijus: priemonės turėtų būti fiskaliniu požiūriu prieinamos, skirtos pažeidžiamiausiems asmenims ir įmonėms, turėtų išsaugoti kainos signalą (t. y. skatinti mažinti energijos vartojimą arba didinti energijos vartojimo efektyvumą) ir turėtų būti lengvai įgyvendinamos visose valstybėse narėse nesukeliant pernelyg didelės administracinės naštos. Europos Komisija „[Bendras 2023 m. biudžeto planų projektų vertinimas](#)“, COM(2022) 900 *final*, 2022 m. lapkričio 22 d.

⁽³⁾ Žr. 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose (OL L 63, 2023 2 28, p. 1).

⁽⁴⁾ Žr. Europos Komisija „[Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui](#)“, COM(2023) 62 *final*, 2023 m. vasario 1 d.

⁽⁵⁾ Europos Komisija „[2022 m. Europos semestras. Pavasario dokumentų rinkinys](#)“, COM(2022) 600 *final*, 2022 m. gegužės 23 d.

⁽⁶⁾ Konkrečios ES fiskalinių taisyklių nuostatos visuotinės krizės, kurią sukelia didelis euro zonos arba visos ES ekonomikos nuosmukis, atveju leidžia visoms valstybėms narėms koordinuotai ir tvarkingai laikinai nukrypti nuo įprastų reikalavimų (žr. Reglamento (EB) 1466/97 5 straipsnio 1 dalį, 6 straipsnio 3 dalį, 9 straipsnio 1 dalį ir 10 straipsnio 3 dalį bei Reglamento (EB) 1467/97 3 straipsnio 5 dalį ir 5 straipsnio 2 dalį).

⁽⁷⁾ Žr. Europos Komisija (2022 m.) „[2023 m. metinė tvaraus augimo apžvalga](#)“, COM(2022) 780 *final*, 2022 m. lapkričio 22 d.

diferencijuotos konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos (KŠSR) ir kokybinės investicijų ir su energija susijusių priemonių gairės. Kartu, kol pradės veikti nauja fiskalinė sistema ir atsižvelgiant į specifinę ekonominę padėtį, kuriai būdingas didelis neapibrėžtumas, grįžti prie vadinamosios koregavimo reikalavimų matricos, naudotos pagal Stabilumo ir augimo pakto prevencinę dalį 2015–2020 m., nebūtų tikslinga ⁽⁸⁾.

Fiskalinės priežiūros ciklas atspindėtų Komisijos reformos gairių esmę. Kadangi diskusijos dėl ekonomikos valdymo sistemos reformos tebevyksta, toliau taikoma dabartinė teisinė sistema. Komisija 2024 m. nesiūlo pereiti prie naujos fiskalinės priežiūros sistemos. Tačiau siekiant sudaryti sąlygas veiksmingai pereiti prie būsimų ES fiskalinių taisyklių taikymo ir atsižvelgti į popandeminę tikrovę, kai kurie Komisijos reformos gairių elementai galėtų būti įtraukti į fiskalinės priežiūros ciklą, prasidedantį 2023 m. pavasarį. Todėl, vadovaujantis Komisijos reformos gairėmis, valstybės narės raginamos pateikti stabilumo ir konvergencijos programas, į kurias būtų įtraukti jų vidutinio laikotarpio fiskaliniai ir struktūriniai planai. Be to, Komisija yra pasirengusi pasiūlyti konkrečioms šalims skirtas 2024 m. fiskalines rekomendacijas, įskaitant kiekybinį reikalavimą, taip pat kokybines investicijų ir su energija susijusių priemonių gaires, atitinkančias jos reformos gairėse siūlomus kriterijus, kartu išlaikant suderinamumą su dabartiniuose teisės aktuose pagal Stabilumo ir augimo pakto nustatytais kriterijais. Tai būtų pagrindas, kuriuo remdamasi Komisija stebėtų fiskalinius rezultatus pagal fiskalines rekomendacijas, pradėdama nuo euro zonos valstybių narių 2024 m. biudžeto planų projektų, kuriuos Komisija turės įvertinti rudenį.

Valstybės narės raginamos savo stabilumo ir konvergencijos programose nustatyti, kaip jų fiskaliniais planais bus užtikrinta, kad vidutiniu laikotarpiu būtų laikomasi 3 % BVP deficito pamatinės vertės ir kad skola būtų patikimai bei nuolat mažinama arba išliktų apdairaus lygio. Valstybės narės raginamos 2023 m. stabilumo ir konvergencijos programose nusistatyti fiskalinius tikslus, atitinkančius Komisijos reformos gairėse nustatytus fiskalinio koregavimo kriterijus. Tiksliau, valstybės narės, kurioms kyla didelių arba vidutinių valstybės skolos problemų, raginamos nusistatyti fiskalinius tikslus, kuriais būtų užtikrinta, kad vidutiniu laikotarpiu skola būtų patikimai ir nuolat mažinama arba išliktų apdairaus lygio ⁽⁹⁾. Be to, visos valstybės narės raginamos nusistatyti fiskalinius tikslus, kuriais būtų užtikrinta, kad per stabilumo arba konvergencijos programos laikotarpį deficitas neviršytų 3 % BVP arba būtų sumažintas iki mažesnės nei 3 % BVP vertės, ir patikimai užtikrinti, kad vidutiniu laikotarpiu pagal nesikeičiančios politikos scenarijų deficitas išliktų mažesnis nei 3 % BVP. Valstybės narės taip pat raginamos savo stabilumo ir konvergencijos programose pranešti apie planuojamas energijos paramos priemones, įskaitant jų poveikį biudžetui, laipsnišką jų nutraukimą ir pagrindines prielaidas dėl energijos kainų pokyčių. Galiausiai valstybės narės raginamos savo stabilumo ir konvergencijos programose aptarti,

⁽⁸⁾ Žr. [Stabilumo ir augimo pakto vadovo](#) 2019 m. redakcijos 1.6 langelį, p. 16, ir Europos Komisijos komunikatą „[Geriausias pasinaudojimas lankstumu, kurį suteikia galiojančios Stabilumo ir augimo pakto taisyklės](#)“, COM(2015) 12 *final*, 2015 m. sausio 13 d.

⁽⁹⁾ Kaip nurodyta Komisijos komunikato dėl ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių (žr. 1 išnašą) 1 langelyje, Komisija siūlo valstybes nares klasifikuoti pagal jų skolos problemas taikant Komisijos skolos tvarumo analizės sistemą.

kaip tikisi savo reformų ir investicijų planais, įskaitant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose išdėstytus planus, prisidėti prie fiskalinio tvarumo ir tvaraus bei integracinio augimo, laikydamosi Komisijos reformos gairėse nustatytų kriterijų.

Komisija yra pasirengusi pasiūlyti 2024 m. fiskalines KŠSR, kurios atitiktų pačių valstybių narių tikslus, jei tais tikslais užtikrinama, kad vidutiniu laikotarpiu valdžios sektoriaus skolos santykis mažėtų arba išliktų apdairaus lygio, o biudžeto deficitas būtų mažesnis už 3 % BVP pamatinę vertę. Laikydamosi vidutinio laikotarpio principo ir pabrėždama nacionalinę atsakomybę, Komisija yra pasirengusi fiskalines KŠSR grįsti valstybių narių stabilumo ir konvergencijos programose nusistatytais fiskaliniais tikslais. Todėl valstybės narės raginamos užtikrinti, kad stabilumo ir konvergencijos programose nusistatyti fiskaliniai tikslai atitiktų Komisijos reformos gairėse siūlomus kriterijus. Jei valstybės narės fiskaliniai tikslai nebūtų pakankamai plataus užmojo, Komisija pasiūlytų fiskalinę KŠSR, atitinkančią jos reformos gairėse siūlomus kriterijus, kartu išlaikant suderinamumą su dabartiniuose teisės aktuose pagal Stabilumo ir augimo pakta nustatytais kriterijais. Šiuo metu nustatant KŠSR kiekybinį reikalavimą dėmesys bus sutelktas į 2024 m.

Komisijos pasiūlymai dėl 2024 m. fiskalinių KŠSR būtų kiekybiškai įvertinti ir diferencijuoti atsižvelgiant į valstybių narių valdžios sektoriaus skolos problemas. Taip dėmesys bus skiriamas tam, kad valstybės narės, kurioms kyla didelių arba vidutinių valstybės skolos problemų, ją patikimai ir nuolat mažintų. Tiksliau, valstybėms narėms, kurioms kyla didelių arba vidutinių valstybės skolos problemų (remiantis Komisijos skolos tvarumo analize), būtų rekomenduojami fiskaliniai tikslai, kuriais būtų užtikrinama, kad vidutiniu laikotarpiu skola būtų patikimai ir nuolat mažinama arba išliktų apdairaus lygio, kartu laikantis galiojančių teisės aktų pagal Stabilumo ir augimo pakta. Valstybėms narėms, kuriose valstybės skolos problemos yra mažos, būtų rekomenduota per stabilumo arba konvergencijos programos laikotarpį deficitą išlaikyti arba sumažinti iki mažesnės nei 3 % BVP vertės ir užtikrinti, kad vidutiniu laikotarpiu pagal nesikeičiančios politikos scenarijų deficitas išliktų mažesnis nei 3 % BVP.

Fiskalinės KŠSR būtų suformuluotos remiantis grynosiomis pirminėmis išlaidomis, kaip pasiūlyta Komisijos reformos gairėse⁽¹⁰⁾. Pradėjus taikyti šį rodiklį, dėmesys bus perorientuotas, palyginti su laikotarpiu, kai buvo taikoma bendroji nukrypti leidžianti išlyga, kai fiskalinė priežiūra buvo sutelkta į grynąsias nacionalinėmis lėšomis finansuojamas pirminės *einamąsias* išlaidas ir nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų išsaugojimą.

Kadangi Komisijai tenka esminis vaidmuo, ji savo fiskalinėse rekomendacijose toliau akcentuos viešąsias investicijas. Visos valstybės narės turėtų ir ateityje išsaugoti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas ir užtikrinti veiksmingą EGADP ir kitų ES fondų lėšų panaudojimą, ypač atsižvelgdamos į žaliosios bei skaitmeninės pertvarkos ir atsparumo didinimo tikslus. Labai didelį dėmesį reikėtų skirti aukštos kokybės viešosioms investicijoms, be kita ko, investuojant pagal EGADP skiriamas lėšas. Fiskalinė politika turėtų remti dvejopą pertvarką, kad būtų užtikrintas tvarus ir integracinis augimas. Valstybėse

⁽¹⁰⁾ Grynosios pirminės išlaidos apibrėžiamos kaip nacionalinėmis lėšomis finansuojamos išlaidos, atėmus diskrecines pajamų priemones ir neįskaitant palūkanų išlaidų bei ciklinių nedarbo išlaidų.

narėse, kurioms kyla didelių arba vidutinių valstybės skolos problemų, fiskalinis koregavimas neturėtų neigiamai paveikti investicijų, o turėtų būti vykdomas ribojant nacionalinėmis lėšomis finansuojamų einamųjų išlaidų augimą, palyginti su vidutinio laikotarpio potencialios gamybos apimties augimu. Valstybės narės taip pat turėtų atsižvelgti į laikiną pagal EGADP teikiamos negrąžintinos finansinės paramos (dotacijų) pobūdį. Komisija, stebėdama fiskalinius rezultatus pagal fiskalines rekomendacijas, į poreikį išlaikyti investicijas atsižvelgs.

2024 m. konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose taip pat bus pateiktos su energija susijusių priemonių nulemtų fiskalinių išlaidų gairės. Jei didmeninės energijos kainos išliks stabilios, o mažesnės energijos sąnaudos atspindės mažmeninėse kainose, kaip numatyta šiuo metu, valdžios sektoriaus energijos paramos priemonės 2024 m. turėtų būti toliau laipsniškai nutraukiamos, o taip sutaupytos lėšos turėtų padėti sumažinti valdžios sektoriaus deficitą. Jei energijos kainos vėl padidės ir paramos nebus galima visiškai nutraukti, tikslinėmis priemonėmis turėtų būti apsaugoti tik pažeidžiami namų ūkiai ir įmonės, o platesnio masto priemonių, pavyzdžiui, 2022 m. įgyvendintų priemonių, reikėtų vengti. Toks žingsnis sumažintų fiskalines išlaidas, paskatintų taupyti energiją ir leistų ekonomikai per apibrėžtą laikotarpį laipsniškai ir tvariai prisitaikyti.

Komisija ragina Tarybą pritarti šiam požiūriui.

6. Nuoseklus perviršinio deficito procedūros (PDP) įgyvendinimas

2022 m. pavasarį Komisija įsipareigojo įvertinti, ar, visų pirma atsižvelgiant į tai, kaip laikomasi Tarybos valstybėms narėms 2022 m. liepos 12 d. pateiktų konkrečioms šalims skirtų fiskalinių rekomendacijų, 2023 m. pavasarį aktualu siūlyti pradėti perviršinio deficito procedūras. Be to, primindama Komisijos nuomonės dėl euro zonos valstybių narių biudžeto planų projektų, kuriose raginama sudarant nacionalinį biudžetą imtis būtinų priemonių, kad 2023 m. biudžetas atitiktų 2022 m. liepos 12 d. Tarybos priimtas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, Komisija nuolat stebi valstybių narių ekonominę ir biudžeto padėtį. Per pavasario priežiūros ciklą Komisija įvertins, ar laikomasi deficito ir skolos kriterijų pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį. Atsižvelgdama į vis dar didelį makroekonominės ir biudžeto perspektyvos neapibrėžtumą šiuo metu, Komisija mano, kad spręsti, ar valstybėms narėms taikyti perviršinio deficito procedūrą, šį pavasarį nereikėtų. Tačiau, laikydamasi galiojančių teisinių nuostatų ir remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras Komisija Tarybai siūlys 2024 m. pavasarį. Valstybės narės turėtų į tai atsižvelgti vykdydamos savo 2023 m. biudžetus, šį pavasarį rengdamos stabilumo bei konvergencijos programas ir šį rudenį rengdamos 2024 m. biudžeto planų projektus.

7. Tolesni veiksmai

Šiame komunikate nustatomos preliminarios 2024 m. fiskalinės politikos gairės, kurios prireikus bus atnaujintos ir 2023 m. gegužės mėn. įtrauktos į Europos semestro pavasario dokumentų rinkinį. Atnaujintos gairės bus parengtos atsižvelgiant į pasaulinę ekonominę padėtį, konkrečią kiekvienos valstybės narės padėtį, pažangą diskusijose dėl

vykdomos ekonomikos valdymo peržiūros ir politinius debatus Taryboje. Ekonominių ir biudžeto perspektyvų raida bus atidžiai stebima ir į ją bus tinkamai atsižvelgta. Valstybės narės raginamos atsižvelgti į šias gaires savo stabilumo ir konvergencijos programose.

Priedėlis

A. Papildomos lentelės, įtrauktinos į 2023 m. stabilumo ir konvergencijos programas

Be reikalaujamų prognozuojamų biudžeto duomenų stabilumo ir konvergencijos programos laikotarpiu, taip pat turėtų būti įtraukti atitinkami einamųjų metų įverčiai ir 2020–2022 m. laikotarpio rezultatai (atitinkantys pranešimų pagal PDP lenteles). Lenteles Komisijai pateiktina pateikti naudojantis specialia internetine programėle.

EGADP poveikio programos projekcijoms lentelė. DOTACIJOS

Pajamos iš EGADP dotacijų (% BVP)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
EGADP dotacijos, įtrauktos į pajamų projekcijas							
EGADP dotacijų iš ES išmokėjimas							
EGADP dotacijomis finansuojamos išlaidos (% BVP)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Atlygis darbuotojams D.1							
Tarpinis vartojimas P.2							
Socialinės išmokos D.62 + D.632							
Palūkanų išlaidos D.41							
Mokėtinų subsidijos D.3							
Einamieji pervedimai D.7							
VISOS EINAMOSIOS IŠLAIDOS							
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas P.51g							
Kapitalo pervedimai D.9							
VISOS KAPITALO IŠLAIDOS							
Kitos EGADP dotacijomis finansuojamos išlaidos (% BVP) ¹							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Mokestinių pajamų sumažėjimas							
Kitos išlaidos, turinčios poveikį pajamoms							
Finansiniai sandoriai							

EGADP poveikio programos projekcijoms lentelė. PASKOLOS

Programoje prognozuojamas EGADP paskolų pinigų srautas (% BVP)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
EGADP paskolų iš ES išmokėjimas							
EGADP paskolų grąžinimas ES							
EGADP paskolomis finansuojamos išlaidos (% BVP)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Atlygis darbuotojams D.1							
Tarpinis vartojimas P.2							
Socialinės išmokos D.62 + D.632							
Palūkanų išlaidos D.41							
Mokėtinų subsidijos D.3							
Einamieji pervedimai D.7							
VISOS EINAMOSIOS IŠLAIDOS							
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas P.51g							
Kapitalo pervedimai D.9							
VISOS KAPITALO IŠLAIDOS							
Kitos EGADP paskolomis finansuojamos išlaidos (% BVP) ¹							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Mokestinių pajamų sumažėjimas							
Kitos išlaidos, turinčios poveikį pajamoms							
Finansiniai sandoriai							

Pastabos. Duomenis apie paryškintuoju šriftu pažymėtus kintamuosius pateikti būtina; duomenų apie kitus kintamuosius teikti neprivaloma.

B. Papildoma informacija, įtrauktina į 2023 m. stabilumo ir konvergencijos programas

Valstybių narių prašoma pateikti informaciją apie: i) metines biudžeto išlaidas, susijusias su iš Ukrainos bėgančiais asmenimis ir nurodytas pagal pagrindinę (-es) ESS kategoriją (-as), kuriai (-ioms) daromas tiesioginis poveikis, ir ii) metinį apgyvendintų asmenų skaičių. Šios biudžeto išlaidos turėtų apsiriboti tomis išlaidomis, kurios yra tiesiogiai susijusios su precedento neturinčiu iš Ukrainos bėgančių asmenų antplūdžiu ir yra tiesioginė tokio antplūdžio pasekmė. Gavusi tokią informaciją, Komisija galėtų atsižvelgti į šias biudžeto išlaidas atlikdama 2023 m. stabilumo ir konvergencijos programų vertinimą, taip pat vertindama pažangą, padarytą įgyvendinant 2022 m. konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas.